

Norsk Oljemuseum
Årbok 2017

Nye grep for åpnere hus

AV ANJA W. FREMO

Et museum er ingenting uten besøkende. I 2017 hadde Norsk Oljemuseum fantastiske besøkstall med rekordmange 129 034 gjester. Nye faglige og folkelige opplevelser er noen av grunnene til det.

Norsk Oljemuseum bygger sin virksomhet på visjonen: «Kunnskap og opplevelser som skaper nysgjerrighet og innsikt» og verdiene «åpen, uavhengig, stolt».

«Åpen» er også en verdi i byen rundt oss. Stavanger-ordfører Christine Sagen Helgø satte ord på det i sin nyttårstale ved inngangen til 2017. Hun trakk fram kulturinstitusjoners ansvar for større åpenhet og tilgjengelighet. Kulturhuset Sølvberget, med biblioteket hvor lånekortinnehavere kan låse seg inn utenom ordinær åpningstid, er et godt eksempel. «Slik mener jeg vi skal møte fremtiden: med åpenhet og med gode møteplasser. Slik motvirker vi utenforskap», sa ordføreren.

Norsk Oljemuseum er ikke kommet dit at vi har åpne dører for våre gjester døgnet rundt. Men vi praktiserer åpenhet – alle ukens dager, til kl. 19 om kvelden i sommersesongen, gjennom ferier og høytider.

Museet er opptatt av å nå ut til et bredt publikum både med opplevelser og kunnskap, til unge og voksne, gjennom egne arrangementer og i samarbeid med andre aktører. Målet er, som visjonen sier, å skape nysgjerrighet og innsikt.

Oppdrag på vegne av samfunnet

Museene er institusjoner som er pålagt og har påtatt seg et samfunnsoppdrag. Det som skiller museer fra andre institusjoner, er den såkalte

Oljeselskap åpnet museet for nytt innhold og andre gjester. Foto: Marie von Krogh

materielle kulturarven, altså det å vise fram og fortelle historien om gjenstandene, tingene fra fortiden. Slik har det vært og slik er det fremdeles, men i tillegg til å vise fram ting, skal museene legge vel så mye vekt på menneskene. I stortingsmelding 49 (2008 – 2009) Framtidas museum er den menneskelige historie vektlagt: «Selve samfunnsrollen eller samfunnsoppdraget for museene ligger i å utvikle og formidle kunnskap om menneskers forståelse av og samhandling med sine omgivelser. I dette ligger stor faglig frihet og samtidig utfordringer for museene i å definere og avgrense hva som er relevant og viktig i et samfunnsperspektiv. Det er et faglig kjernespor i museene, som krever kontinuerlig analyse og refleksjon.» (Framtidas museum, s. 145)

Å utvikle og formidle vår egen forståelse av hvordan vi samhandler med våre omgivelser, er en kjerneoppgave for ethvert museum, slik Stortinget har vedtatt det. Dermed også for Norsk Oljemuseum, som hvert år mottar penger til drift over statsbudsjettet, vedtatt av det samme Stortinget.

Det er selvsagt svært mange svar på en slik oppgave – og ingen fasit. Ved Norsk Oljemuseum har oppdraget de siste årene bidratt til å inspirere og eksperimentere med noen nye former for formidling av historien.

Oljeselskap

Et helt nytt grep i 2017 var arrangementet «Oljeselskap».

21. september åpnet vi dørene igjen kl. 19. Høstmørket omsluttet museet, og gjester trakk inn til en kveld på museet, ulik alle andre kvelder.

Ideen om Oljeselskap oppsto på våren før. En gruppe museumsansatte jobbet med å komme fram til hva Norsk Oljemuseums bidrag under Forskningsdagene skulle være. Gruppen kom fram til et ønske om å invitere til et kveldsarrangement med kunnskapsformidling av museets forskning som hovedingrediens. Tema for Forskningsdagene 2017 var «verdier», et tema som på mange områder treffer Oljemuseets innhold svært godt. Derfor lød invitasjonen «Velkommen til Oljeselskap – en kveld full av verdier».

Norsk Oljemuseum søkte Forskningsrådet om arrangementsstøtte og fikk innvilget hele søknadsbeløpet på 40.000 kroner.

Kveldsarrangementet skulle ha gratis adgang, by på musikk, mulighet for å kjøpe forfriskninger i en bar, men først og fremst by på en meny av lettfattelig kunnskap. Målgruppen ble definert som unge voksne.

Slik beskrev museet arrangementet i søknaden: «Norsk Oljemuseum har mange interesserte besøkende, men sjelden på kveldstid. Med dette arrangementet ønsker vi å vise fram og vekke interesse for den viktige og spennende forskningen som foregår på og i tilknytning til museet, på

Effektfull servering og god stemning når museet inviterer til Oljeselskap. Foto: Marie von Krogh

en populærvitenskapelig måte. Vi vil bruke det fantastiske museumsbygget vårt, som vi mener egner seg godt til å vises fram og tas i bruk på nye måter og tidspunkt. Vi vil rette dette arrangementet mot et yngre publikum som vi ikke når med våre tradisjonelle undervisningstilbud og familietilbud.

Vi planlegger korte, men faglig gode innlegg, spredt rundt i museet i løpet av kvelden, uformelt, akkompagnert av musikk fra unge musikere.

Dette arrangementet vil være en viktig prøveballong for museet, med tanke på å videreutvikle faste kveldsarrangement for formidling av egen forskning og kunnskapsproduksjon gjennom året.»

Oljeselskap ble en kunnskapsrik festkveld. Bandet Liquid Mojo fikk det til å riste godt i museumsgjenstandene med sin metal rock. Gjennom kvelden gikk publikum fra det ene

Bandet Liquid Mojo fikk det til å rocke godt i museet.
Foto: Marie von Krogh

foredraget til det andre. Foredragene gikk parallelt.

Museets egne medarbeidere, med forsterkninger utenfra, bød på korte, appellerende foredrag, spredt rundt på fem ulike scener i museets utstillinger:

- Hva gjør hydrokarboner så verdifulle? ved geolog Bjørn Kåre Bryn
- Undervannsteknologi – med muligheter for mer miljøvennlig framtid, ved historiker Kristin Øye Gjerde
- Oljefondet: Suksess eller sovepute? Ved UiS-professor Klaus Mohn
- Du er Norges viktigste ressurs, om verdien av arbeid, ved historiker Trude Meland

- Minner skaper folk, folk skaper historie, ved utstillingsleder Anja W. Fremo

- Fotohistorier fra livet offshore, ved historiker Gunleiv Hadland

- Verdien av kunnskap – fra steinalder til månelanding, ved fagsjef Finn Harald Sandberg

En quiz, et ungt band og en bar ga publikum opplevelser i tillegg til påfyll av ny kunnskap.

Evalueringsav arrangementet viste at respondentene blant de vel 120 gjestene som tok turen denne kvelden, hadde hatt en storartet kveld. Evalueringen ga også museet oppmuntrende tilbakemeldinger og gode punkter til forbedring av neste Oljeselskap.

Et arrangement som Oljeselskap må markedsføres målrettet, aktivt og godt. Det tar tid å innarbeide og det er et stort løft, organisatorisk og faglig, for museets stab. Men ved Norsk Oljemuseum er opplevelsen at det ga medarbeiderne mersmak. Derfor har Norsk Oljemuseum ambisjon om å gjøre Oljeselskap til en årlig begivenhet under Forskningsdagene – og kanskje på sikt utvide til flere kvelder på museet gjennom året.

Museumsnatt, Sent, Late

Her har museet flere inspirasjonskilder, lokalt, nasjonalt og internasjonalt. I Stavanger har Museumsnatt gjennom mange år bygd seg opp til

å bli en stor museumsbegivenhet, en fredag seint i oktober. Museumsnatt er et samarbeid mellom Museum Stavanger og Arkeologisk museum. De to museene, nært hverandre på Våland, har åpne hus denne kvelden. Her er det et innholdsrikt barne- og familieprogram og seinere på kvelden aktiviteter for et voksent publikum.

Teknisk Museum er ett av museene i Oslo som i flere år jevnlig har hatt kveldsåpent. Arrangementet Sent viser fram sider ved utstillingene og museet som publikum ikke alltid blir en del av, inviterer foredragsholdere, musikere eller andre bidragsyttere – og trekker et voksent publikum til museet.

Ved store museer i folkerike byer har museer lenge hatt tradisjoner for kveldsarrangementer. Et av de meste kjente og etablerte er Late i London. Onsdager er ulike museer åpne ut over normal åpningstid. Science Museum er ett av dem. Siste onsdag i hver måned drar museet opp mot 3000 besøkende til show, foredrag og interaktivitet rundt et bredt spekter av temaer museet rommer.

Det er langt igjen til en lignende tradisjon er befestet i ved Norsk Oljemuseum i Stavanger. Men med Oljeselskap i september 2017, ble et frø sådd. Det er museets ønske at det skal spire ved å åpne opp det flotte museumsanlegget på Kjerfingholmen for publikum til flere kveldsarrangement i museets regi.

Gode samarbeidspartnere

Norsk Oljemuseum er initierende og aktiv part i andre samarbeid. Museumsbyen Stavanger er et billett- og programsamarbeid mellom Museum Stavanger med sine anlegg i byen og regionen for øvrig, Arkeologisk museum og Norsk Oljemuseum. Gjennom sommeren får besøkende ved ett museum halv pris hos neste museum innen 48 timer.

Barnas Rogaland er et innovativt reiselivsamarbeid for å vise fram Rogaland som en attraktiv region for barnefamilier. Her var Oljemuseet en av fire parter fra oppstarten, sammen med Kongeparken, Jærmuseet og Arkeologisk museum. Seinere har flere partnere kommet til og avtaler er inngått med aktører fra andre deler av reiselivet.

Samarbeid med andre aktører i byen er viktig for et enda åpnere museum. Også det har museet flere gode historier om fra 2017.

Økonomifestivalen Kåkånomics ønsket å bruke Norsk Oljemuseum da de dro i gang et ambisiøst program høsten 2017. Museet stilte seg selvstendig positiv. Resultatet ble at Kåkånomics hadde flere dokumentarfilmvisninger i kinoen på Norsk Oljemuseum gjennom de dagene festivalen pågikk.

En annen form for samarbeid dro fulle hus 9. november. Forfatter Berit Ruud Retzer hadde

Magasinet Barnas Rogaland presenter Rogalands attraksjoner for barnefamilier fra hele landet.

da foredrag med utgangspunkt i sin ferske bok om Jens Evensen. Evensen var sentral i den tidlige oljehistorien for Norge, ved at han kan sies å ha sikret grensen for den norske kontinentalsokkelen og dermed lagt grunnlag for at petroleumsvirksomhet kunne foregå her, slik vi kjenner den i dag.

Et kunnskapsrikt panel var samlet under historiekvelden om Jens Evensen, mannen som gjorde Norge større. Foto: Gert Retzer

Norsk Oljemuseum arrangerte foredraget i samarbeid med Norsk olje og gass og Norsk Petroleumsforening. Responsen fra publikum taler for seg. Oljehistorie fenger interessen, og da særlig blant et voksent publikum. Møterommet Yggdrasil var fylt til siste stol, tilhørere satt på gangen og noen måtte til og med snu i døren. Erfaringene fra denne kvelden gir museet sterk inspirasjon til å se etter nye muligheter for samarbeid om oljehistoriske foredrag.

Kultursjef i Stavanger kommune, Arnfinn Bjerkestrand legger i flere sammenhenger stor vekt på samarbeid mellom ulike kulturinstitusjoner. Hans poeng er at det er lite som tilsier at de offentlige pengene til kulturlivet vil bli flere i årene som kommer. Dermed er det opp til kulturinstitusjonene å tenke smartere

– sammen – for å få mest mulig og best mulig opplevelser ut av kronene til kulturelle og kreative næringer.

Her kan Norsk Oljemuseum vise til gode eksempler på samarbeid gjennom det siste året, og museet er sikker på at det er mye mer å gå på både når det gjelder samarbeidspartnere og floraen av arrangementer.

Undervisning på museet

Undervisning er en viktig grunnpilar i Norsk Oljemuseums virksomhet. Årlig besøker vel 10 000 skoleelever museet i ulike pedagogiske opplegg. I 2017 var tallet oppe i 10 572.

Undervisningstilbudene jobbes fram og gjennomføres av museets egne pedagoger. Elever på alle klassetrinn møter kompetent personell og læreplanrelevante undervisningstilbud når de kommer til Oljemuseet. Temaene for undervisningsoppleggene spenner fra samfunnsfag og historie til geologi og matematikk.

I et eget undervisningsrom har Norsk Oljemuseum siden 2013 undervist alle 9. klassinger i Stavanger kommune i to-dagers praktisk/teoretisk opplegg om energi i et såkalt Newton-rom. Undervisningsrommet ble etablert med støtte fra Statoil og Stavanger kommune. Her får elevene utføre flere eksperimenter og forsøk som det ville vært krevende å gjennomføre på skolen. Utstillingene på museet danner

bakteppe og inngår aktivt i undervisningen, noe som gjør at skoledagene på museet utfordrer og stimulerer elevene på andre måter enn det som er mulig på skolene rundt i kommunen.

De siste par årene har pedagoger, historikere og andre fagfolk fra Norsk Oljemuseum også tilbudt hele dager for elever i videregående skole. Historiedagene har gitt innføring i utviklingen av det moderne Stavanger og Norge. Historien gjøres nær og levende for elevene gjennom byvandring, visning av filmen Oljeunge og forelesninger spisset mot pensum knyttet til hvordan framveksten av velferdsstaten, teknologisk og økonomisk utvikling har gått hånd i hånd med utviklingen i oljevirksomheten.

Oljemuseets historikere har også knyttet nært samarbeid med lektorutdanningen ved NTNU i

Skoleelever lærer i et nytt miljø, med andre metoder og virkemidler når de kommer til Norsk Oljemuseum for ulike undervisningsopplegg. Foto: Shadé B. Martins/NOM

Trondheim og lærerstudenter ved Universitetet i Stavanger. Studenter herfra besøker museet og får dedikert undervisning i utvalgte tema.

Museet opplever dette samarbeidet som faglig utfordrende, nyttig for lærestedene og interessant for studentene. Gjennom tilpassede besøk og studieopplegg får de nært innblikk i den norske oljehistorien fra lærekrefter ved Norsk Oljemuseum – som er blant dem som kjenner denne historien aller best.

Fagstaben ved Norsk Oljemuseum er ressurspersoner for masterstudenter på ulike fag, fra historie til petroleumsteknologiske fag. Biblioteket på museet inneholder en av de mest rikholdige samlingene av litteratur knyttet til olje- og gassnæringen, nasjonalt og internasjonalt. Biblioteket låner ut publikasjoner gjennom Oria, som også er universitetenes utlånssystem.

Publikumssuksess med pepperkakeby

Hva har noe så julekoselig som Aftenbladets Pepperkakeby på Norsk Oljemuseum å gjøre? Og hvordan kan den passe inn i med museets visjon, verdier og samfunnsoppdrag?

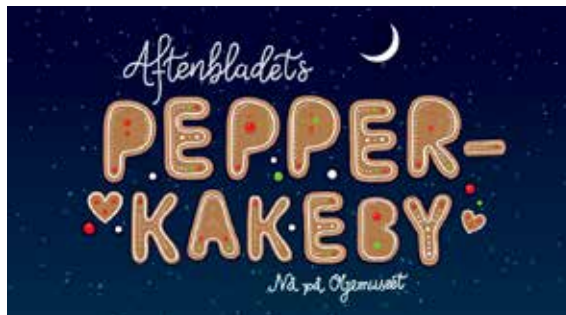
Ja, det lurte museet også på da Stavanger Aftenblad tok kontakt i jakten på ny plassering av den tradisjonsrike pepperkakebyen. Pepperkakebyen var i ferd med å vokse ut av mediehusets egne lokaler og de siste års lokaler på Sølvberget. Aftenbladet ønsket en ny plassering

av byen, med mulighet til å videreutvikle juletradisjonen og skape enda mer julemagi enn tidligere lokaler hadde gitt mulighet til.

Når Norsk Oljemuseum takket ja til invitasjonen fra Stavanger Aftenblad om å huse pepperkakebyen i 2017, og utgaven som skal materialisere seg i slutten av 2018, var det med mål om å nå ut til enda flere med museets formidling.

Et besøk i pepperkakebyen er en juletradisjon for mange barnehager, skoler og familier i regionen. Når alle disse gjestene i 2017 tok turen til pepperkakebyen under Norsk Oljemuseums tak, fikk de flere opplevelser i ett. De fikk kjenne på julestemningen i en profesjonelt utført utstilling med flere pepperkakehusbidrag enn noen gang. I tillegg fikk de boltre seg fritt i Oljemuseets anlegg og de andre utstillingene i museet.

Vertene registrerte at veldig mange av de vel 20 504 gjestene som besøkte Oljemuseet i

Aftenbladets tradisjonsrike pepperkakeby flyttet inn på Norsk Oljemuseum - med stor suksess.

Julemagienmuseet skapte med Aftenbladets pepperkakeby en solid besøksrekord for Norsk Oljemuseum i desember og hele 2017.
Foto: Anders Minge/Stavanger Aftenblad

desember 2017, ikke hadde vært på museet tidligere. Ingen nøyaktig statistikk ble ført, men det var tydelig at pepperkakebyen – helt etter museets intensjon – lokket nye gjester innenfor museets dører. Dermed bidrar også et relativt «lett» museumsfaglig prosjekt til å øke kunnskapen om museet i lokalbefolkningen. De siste årene har Oljemuseet hatt rundt 3500 besøkende i desember. I 2017 passerte altså mer enn 20 500 gjester porten. Museet mener

det har senket terskelen for flere til å gå på museum.

Gjennom svært ulike grep, arrangementer og utstillinger kan dermed Norsk Oljemuseum observere at nye grep for et enda åpnere hus, har gjort museet interessant og attraktivt for enda flere mennesker. Gjennom et besøk ved museet får de med seg opplevelser som kan tenne gnister av nysgjerrighet for dypere dykk i vår egen nære historie.